

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DE LA SOCIETAT CATALANA DE CIÈNCIA- FICCIÓ I FANTASIA

Març - Abril 2008. Número 09

Editorial

Per què no ens agrada la Ciència-ficció?

Aquest és el títol d'un article publicat al "Sunday Times" el passat 2 de desembre i hem provat de ser condescendents amb la traducció, vist que a l'original, evidentment en anglès, el verb emprat era "love", o sigui que podríem haver posat tranquil·lament "Per què no estimem la Ciència-ficció?", cosa que ens ha semblat molt forta declarant-nos nosaltres, com ens declarem, amants d'aquest gènere.

L'article és llarg i sucós; si el voleu llegir aneu a:

http://entertainment.timesonline.co.uk/tol/arts_and_entertainment/books/article2961480.ece

L'autor, després d'una conversa amb Brian Aldiss, analitza, no pas sense sorprendre's, la mala consideració que té ara mateix la Ciència-ficció al Regne Unit, pel que fa a la producció literària, recordant-nos que, no solament hi va haver una època daurada per al gènere, sinó que molts autors considerats ara mateix com a clàssics (Wells, Orwell, Borges, Lem...) han escrit Ciència-ficció i "malgrat aquest petit detall" han passat a la història de la literatura.

Però per resumir direm que, canviant els noms propis per noms més nostrats, l'article es podria haver publicat a casa nostra, en el cas, és clar, que algú a casa nostra pensés que realment paga la pena de dedicar un article a un gènere de segona categoria.

És preocupant el fet que hi hagi pocs lectors disposats a reconèixer que són fanàtics del gènere; també ho és que d'aquest pocs lectors la majoria siguin preadolescents, que estiguin en aquella edat en què hom no és ni carn ni peix, i per tant la seva opinió no compti gaire més enllà d'un entorn reduït de gent de la mateixa edat o, en el millor dels casos, estrictament familiar.

És preocupant que els (pocs) autors que el cultiven s'estimin més aixoplugar-se sota altres paraigües (fantàstics, hiperrealistes, especulatius...) abans de deixar-se penjar l'etiqueta de ciènciàficcionaires?

És preocupant que, al cinema, es consideri el concepte Ciència-ficció com a sinònim d'apte per a tots els públics o, com tants cops hem pogut veure, com una exhibició, molts cops exagerada i maldestra, d'un caramull d'efectes especials sota els quals de vegades és difícil de trobar-hi un argument?

És molt preocupant que tots plegats ens embranquem en discussions bizantines sobre el que cal considerar o no Ciència-ficció i no ens adonem que, en realitat, estem vivint en un món que és majoritàriament l'escenari que, amb el misteriós nom del "futur", apareixia a les obres del gènere de no fa pas tants anys?

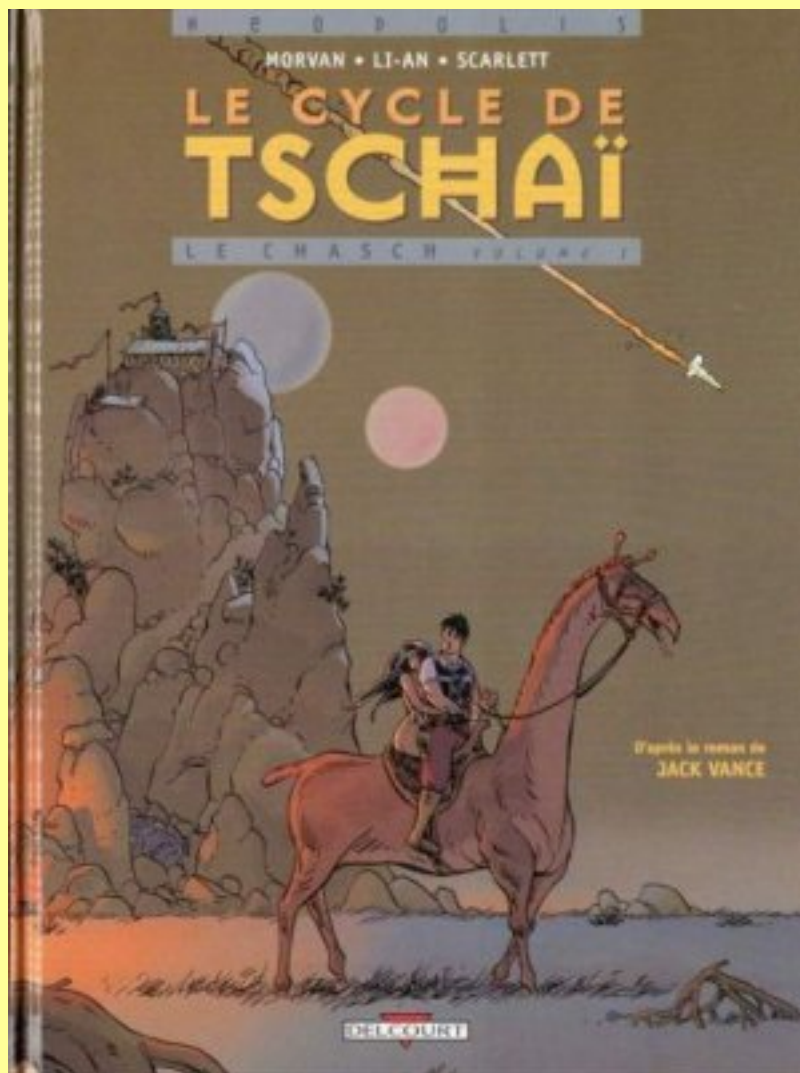
Són qüestions tants cops repetides que ara ja ens sonen a excuses de mal pagador.

La Ciència, la de veritat, avança a una tal velocitat que, avui dia, potser és difícil trobar un argument futurista que no hagi caducat abans que l'obra s'hagi donat per acabada. Potser per això, els arguments actuals es basen en esdeveniments impossibles, tan impossibles que de vegades poden arribar a semblar ridículs i, encara pitjor, els que semblen originals es repeteixen un cop i un altre amb diferents enfocaments, de tal manera que tenim constantment la sensació d'un "déjà vu".

Justament ara, que la innovació és pràcticament el pa de cada dia, és quan hi hauria d'haver més temes que inspiren la creació d'obres fantàstiques i, en canvi, sembla que el concepte de Ciència-ficció s'ha congelat. Per què?

Potser no és que no ens agradi (o que no estimem) la Ciència-ficció. Potser el que passa és que ens fa por que, massa sovint, es pot arribar a confondre amb la realitat...

NOTÍCIES

Còmics a la xarxa

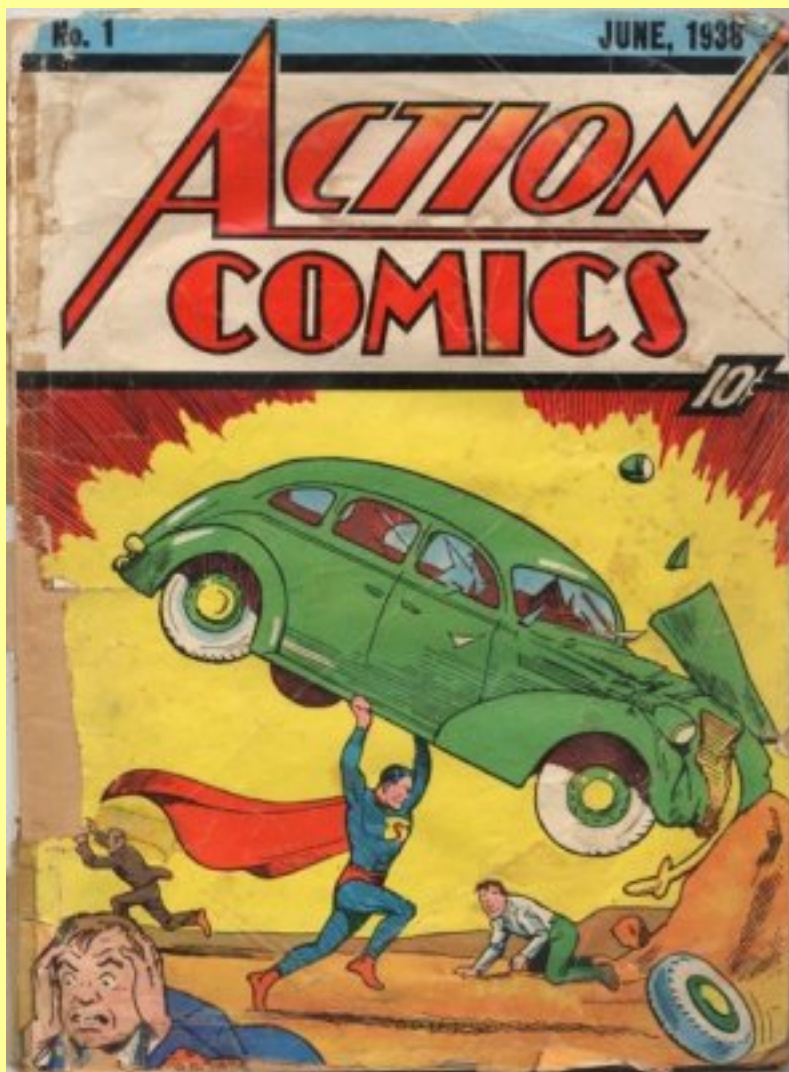
Jack Vance va escriure els anys seixanta un cicle de quatre novel·les que narren les aventures d'Adam Reith en un llunyà planeta dominat per quatre races alienígenes i en el qual els humans estaven sotmesos a l'esclavatge. Cadascuna de les novel·les estava dedicada a una de les races: els Chasch, els Wankh, els Dirdir i els Pnume.

Jean David Morvan va guionitzar aquestes novel·les per adaptar-les al còmic. L'encarregat dels dibuixos va ser Li-An, un dibuixant francès de mare xinesa que només havia publicat dos àlbums "one shote"

abans d'aquesta sèrie, que, amb el nom de *Le cycle de Tschai*, va començar a França l'any 2000 i en aquests moments ja ha publicat set volums. Un afeccionat al còmic ha traduït al castellà els dos primers àlbums, "Los Chasch 1" i "Los Chasch 2", que no han estat publicats aquí, i els ha posat a la xarxa d'Internet, amb la promesa de posar-hi, de mica en mica, la resta.

Ciència-ficció per a difondre la ciència

Cosmocaixa, abans Museu de la Ciència, ha organitzat per al 2 d'abril vinent una jornada amb el títol **Difondre la ciència amb el cinema i la ciència-ficció**. Adreçada als professors de secundària per a donar-los elements per a fer interessar els estudiants per la ciència mitjançant el cinema, i coordinada per Miquel Barceló, hi haurà tres conferències: de 16 a 16.45, "Ciència i ficció al cinema" per Miquel Barceló; de 16.45 a 17.30, "De Superman als X-Men: la física dels superherois" per Manuel Moreno; de 18 a 18.45, "Ciència dels viatges per l'espai i el temps" per Jordi José; i, de 18.45 a 20, una taula rodona dels tres conferenciants sobre "Ciència, pseudociència, divulgació científica i ciència-ficció".

La sessió tindrà lloc a Barcelona, a la seu de Cosmocaixa, al carrer de Teodor Roviralta, 47-51, i el formulari d'inscripció i tota la informació són disponibles al web www.laCaixa.es/ObraSocial.

Mataró Ràdio parla de ciència- ficció

Mataró Ràdio emet des de fa uns mesos un espai dedicat a la ciència-ficció. Cada dilluns a les deu del mati s'emet el programa "Viu la vida", dirigit i portat per Maria Lluïsa

Aranaz. Dins d'aquest

programa, i tot just començar, en Jordi Doria, en Joan Trujillo i en Toni Segarra, que es van alternant per parelles, parlen de ciència i de ciència-ficció. Al llarg d'aquests espais s'ha tocat temes diversos, tant literaris com científics.

El programa va començar arran d'una xerrada que es va fer per parlar dels premis Manuel de Pedrolo i del llibre *La mutació sentimental*, de la matemàtica i escriptora Carme Torra, que va ser premiat l'any passat i sortirà enguany. Es pot dir que al llarg dels diferents programes han sortit a les ones la majoria de llibres escrits pels membres de la SCCFF.

Alguns dies s'ha fet l'experiència de convidar a intervenir els seguidors del programa, que han aprofitat per plantejar els temes científics propis de tothom que s'acosta per primer cop a la ciència-ficció: existència d'ovnis, viatges en el temps, possibilitat de superar la velocitat de la llum, possibilitat de vida intel·ligent (se suposa que fora de la Terra, a la Terra ja sabem que no n'hi ha); canvi climàtic, futur del planeta, origen de la vida, etc.

Però tampoc no han deixat d'aparèixer temes dels vessants ètic i moral quan s'ha parlat dels comportaments humans i dels suposats comportaments alienígenes que han descrit pel·lícules i novel·les.

"Aldebaran" a l'abast de tothom

Sembla que Planeta aposta fort pels còmics de procedència francòfona. Per al proper mes d'abril està anunciada la publicació de quatre noves sèries, algunes en versió de reculls integrals.

És, per exemple, el cas del primer volum, que recull cinc àlbums, de la sèrie "Les Mondes d'Aldebaran", una de les més reeixides de les noves tendències de la ciència-ficció.

Aquesta sèrie, obra de Luis Eduardo de Oliveira, que signa els seus

treballs amb el nom de "Leo" i que fa tant de guionista com de dibuixant, consta en la seva versió original de tres parts cadascuna de les quals té cinc volums. A França les dues primeres, "Aldebaran" i "Bételgeuse", ja han estat totalment publicades, i de la tercera, "Antares", s'ha publicat només el tercer àlbum.

La història narra la vida dels descendents d'uns colonitzadors d'un planeta que fa molt de temps van perdre contacte amb la Terra. La segona expedició que va sortir de la Terra es va perdre misteriosament i els contactes van quedar interromputs. Els colons van haver d'espavilar-se tots sols per subsistir i anys després van arribar a aconseguir una societat estable. En aquest moment l'aventura comença amb l'aparició d'una estranya i grandiosa criatura -després sabrem que és intel·ligent- que origina una autèntica catàstrofe en un petit indret. Alguns dels qui han sobreviscut intenten establir-hi contacte i s'han d'enfrontar amb la postura hostil d'unes autoritats dictatorials que veuen aquest contacte com un perill per la seva societat. Hi ha, doncs, el conegut tema del primer contacte amb una intel·ligència alienígena, però tractat d'una manera força diferent del que havíem vist i llegit fins ara.

Planeta ha anunciat que aquest volum de 248 pàgines es vendrà al preu de 20 euros. Un preu tan assequible que no deixa cap excusa per a privar-se de lluir-lo a la biblioteca de cadascú.

II Ter-Cat, a Vic

Afeccionats de sis comarques catalanes (Alt Penedès, Anoia, Baix Llobregat, Barcelonès, Vallès Oriental i Osona) van assistir a les II Ter-Cat celebrades el passat 26 de gener a Vic.

Aquestes segones tertúlies van comptar amb nous membres i

noves idees que esperem que es puguin desenvolupar en les properes trobades.

La jornada va consistir en un passeig pel centre de la ciutat de Vic sota la direcció d'un dels membres osonencs de les tertúlies. Seguidament començaren les xerrades fent un cafè i continuaren durant el dinar, que tingué lloc al restaurant El racó d'en Pep, a la mateixa capital osonenca. Com és natural, els temes tractats van ser molt variats, tot i que en aquesta ocasió es van centrar una mica més en diferents sèries de ciència-ficció de televisió i també en les novel·les i contes d'autors clàssics (Bradbury, Asimov, Clarke) de temàtica propera al "Primer contacte".

Per mitjà d'un comunicat d'un dels membres de les tertúlies també es presentà l'emissora de ràdio Ficció ràdio (<http://www.ficcioradio.com>), que inclou alguns programes i espais dedicats a la ciència-ficció.

Les Tertúlies catalanes de ciència-ficció, fantasia i terror pretenen continuar integrant afeccionats d'arreu dels Països Catalans que vulguin introduir-se en aquests gèneres o que simplement vulguin estar en contacte amb altres afeccionats.

Com és sabut, les tertúlies no tenen una seu fixa, sinó que van voltant pel territori. Les primeres van tenir lloc a Vilafranca i les segones a Vic. Com més gent i de més llocs diferents participin a les Ter-Cat, la xarxa de seus i contactes es podrà anar ampliant i completant millor. Actualment la llista de correu de les Ter-Cat compta amb afeccionats de deu comarques diferents.

Les següents tertúlies tindran lloc a Manresa el 12 d'abril i es faran coincidir amb un altre esdeveniment relacionat amb la ciència-ficció: el lliurament dels II Premis Miasma de relats de Terror i Ciència-ficció, organitzats per Edicions Miasma. Per altra banda ja hi ha converses per a fer-ne a Lleida i Barcelona més endavant.

Per a estar informat de les tertúlies o participar-hi només cal apuntar-se a la llista de correu de les Ter-Cat o enviar un correu electrònic a la direcció següent:

eloikraken@hotmail.com.

Per a visitar la pàgina de les Ter-Cat: http://es.groups.yahoo.com/group/Ter_cat/.

I, per a subscriure-s'hi: Ter_cat-subscribe@yahoogroups.com

CRÒNICA

La conxorxa subtil (Lleida, 2 de febrer de 2008)

Finalment va arribar el 2 de febrer i tal com estava previst amb premeditació, però gens de traïdoria, i algunes dosis de nocturnitat molt anticipada, un nodrit grup de membres de la SCCFF vam dirigir-

nos cap a la terra ferma amb la intenció de celebrar oficialment una assemblea de l'entitat.

En realitat estàvem culminant un pla tramat des de feia molt de temps i que portàvem en el més absolut secret, si és que es pot considerar secret un pla que coneixíem tots menys una persona.

I vet aquí que el dia es va llevar i ni plovia ni feia sol, cosa que sens dubte va impedir que les bruixes es pentinessin. Des de diversos punts, tan diversos com distants, van sortir les expedicions pactades amb una destinació comuna: Lleida.

El primer punt del dia, seguint les ordenances de lo sinyor secretari, només el va assolir un dels membres. Segurament per confirmar una vegada més que qui viu més lluny arriba el primer, només l'Albert va ser capaç de plantar-se a l'hora convinguda al domicili de la senyora Presidenta. Una estona més tard i ja al segon

punt de trobada ens vam començar a reunir tota la patuleia. Era el nou i flamant Museu de Lleida. Allí ens esperava una voluntariosa guia que va intentar conduir-nos pels més prehistòrics camins dels nostres avantpassats, però a instàncies nostres i atès que malgrat que no volia ploure, sí que

es feia tard, vam fer un salt en el temps (i en l'espai, perquè vam passar de la primera planta del museu a la segona en un vertiginós esprint) i vam plantar-nos de cop i volta a l'edat mitjana (més o menys). Allí es van incorporar al grup un altre reguitzell d'il·lustres membres de la societat, que s'havien vist confosos per la boira. Acabada la cultural visita vam dirigir-nos en comitiva cap a l'Institut d'Estudis

Ilerdencs tot passejant xano-xano i aprofitant el recorregut per veure les cigonyes que hi havia a la catedral, i que, la veritat sigui dita, no es van sorprendre gaire en veure'ns a nosaltres.

Entaulats en una esplèndida sala i asseguts en magnífiques poltrones de noble i treballada fusta vam començar a celebrar l'assemblea seguint escrupolosament l'ordre del dia. La renovació d'una part de la junta de la SCCFF era el tema central i així es va tractar. Persones que

deixaven el càrrec i persones que aspiraven a ocupar les vacants, tot parlat i debatut en un relaxat ambient fins que... sobtadament... el més que probable nou president va aprofitar un moment adequat de la conversa per obrir una discretíssima bossa de plàstic de color negre i va engegar el discurs que tots (menys una) estàvem esperant.

Començava la celebració del setanta-cinquè aniversari de na Rosa Fabregat. Davant d'un àlbum elaborat especialment per a l'ocasió per membres de la SCCFF, la Rosa, presidenta i futura presidenta honorífica i vitalícia per molts anys, va deixar anar les seves emocions en forma de llàgrimes i va agrair amb tota la seva energia el nostre regal.

Recuperats i mocats, tots plegats vam dirigir-nos cap a un cèntric restaurant, on entre d'altres gustoses i saboroses

viandes vam menjar els típics "argols" de Lleida. Hi va haver un record pels absents (en terres llunyanes), convalsents (d'operacions i malalties) i d'altres als quals va ser

impossible assistir-hi físicament.

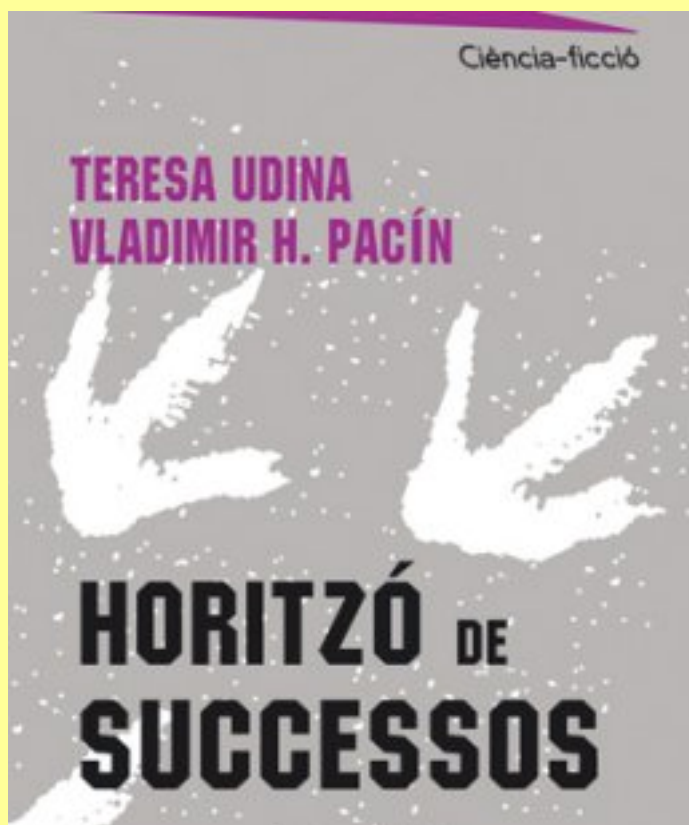
Una entretinguda sobretaula ens va portar fins al moment en què tots havíem de tornar als nostres orígens i vam marxar per on havíem vingut. Això sí, amb la satisfacció i el convenciment que havíem fet una feina ben feta.

"Missió acomplerta!!!"

Pep Homar

Fotografies de Jordi Solé Camardons

LLIBRES

Horitzó de successos

de Teresa Udina i Vladimir H. Pacín
"Ciència-ficció", 21, Pagès editors,
Lleida, agost 2007.

Horitzó de successos, IX premi Manuel de Pedrolo, Ciutat de Mataró, és una novel·la escrita amb alegria. Pot semblar estrany aquest adjectiu a l'hora de ressenyar una obra literària, però la despreocupació amb que Pacín i Udina ens presenten bona part dels elements que configuren molts dels

subgèneres actuals de la ciència-ficció és digna de ser ressenyada. Llegiu aquest adjectiu amb bons ulls, perquè precisament aquesta "despreocupació" ens aporta una novel·la molt digerible i entretinguda.

Els autors tenen la capacitat d'integrar conceptes com els viatges en el temps, l'existència d'universos paral·lels, la biogenètica més avançada, l'especulació tecnològica a base d'implants cervicals que ens recorda la temàtica ciberpunk o la criogenització com a mètode per a desaparèixer un temps dels afers del present... i tot plegat en una novel·la de poc més de dues-centes pàgines.

Tot això és un gran què i certament aquesta facilitat per a mostrar-nos tants conceptes i a més que resultin coherents no és cosa fàcil. Això sí, no busquem un text amb explicacions científicotècniques: tota l'obra d'Udina i Pacín es basa en la diversió i l'entreteniment i per tant cau totalment a la banda de la ciència-ficció *soft*.

Horitzó de successos s'estructura en dues històries aparentment desvinculades entre si però que tenen un element en comú. Per una banda ens trobem amb un grup de rapers famosos que inicien un safari a un univers paral·lel per caçar dinosaures. Mentrestant, a la Barcelona del 2059, un jove empresari amb no gaires escrúpols es veu submergit en un afer terrorista quan "hereta" un cub amb una informació molt valuosa. L'element que uneix breument les dues històries és de caire ecològic, però no és important i fins i tot resulta una mica forçat, almenys a la primera història. El cas és que, amb aquesta diversitat d'escenaris, els autors ens han pogut oferir un major desplegament imaginatiu de la Barcelona i la Califòrnia del 2059.

El llenguatge emprat combina l'efectivisme amb l'entreteniment però hi manca una mica de profunditat, almenys en l'esquema argumental. És llàstima que la idea d'usar universos paral·lels amb diferències mínimes amb el nostre no tingui més repercussions... ni que sigui en aquells mateixos universos alternatius... o que la crítica encoberta als *reality shows* no vagi més enllà d'uns paràgrafs. Un altre punt feble són els personatges rapers, que no tenen pràcticament temps de ser presentats i els quals no empatitzen amb el lector -de fet, si són atacats per dinosaures o no, acaba per no importar-nos. En canvi el personatge d'en Xavi, al present de la Barcelona del 2059, sí que té una certa empatia que ens fa estar més

Iligats a les seves decisions.

En canvi, el conte "Retorn parcial" del terrassenc Jordi Munnshe, premiat en l'apartat de narració i que completa el volum, és una altra cosa. De caire més intimista, és dels pocs relats de ciència-ficció que tracta sobre l'amor, així a seques. Anteriorment havia llegit altres contes que tractaven sobre el sexe o sobre relacions entre parelles alienígenes, però abordar un tema com la pèrdua de l'amor i l'autosacrifici no és una pràctica habitual en aquest gènere. Només en narracions més llargues com *La mujer del viajero en el tiempo* o clàssics com *Muerte de la luz* es fa esment d'aquest sentiment amb major o menor protagonisme.

"Retorn parcial" ens parla d'un astronauta, el primer viatger que entra en contacte directe amb una raça extraterrestre pacífica. Però la tornada del viatge no serà un retorn feliç, perquè un accident ha fet canviar al nostre protagonista. Un accident que li desmantella la perfecta relació de parella que tenia amb l'Alba, la seva dona.

Un notable conte intimista que emfatitza els sentiments. Narrat en primera persona i amb prou mestratge per part de Jordi Munnshe, fàcil d'assimilar i més que correcte. Allunyat de la ciència-ficció més compromesa, perquè ens ofereix una història universal i propera, això sí, molt vinculada al poder imaginatiu i al sentit de la meravella que ens aporta la ciència-ficció.

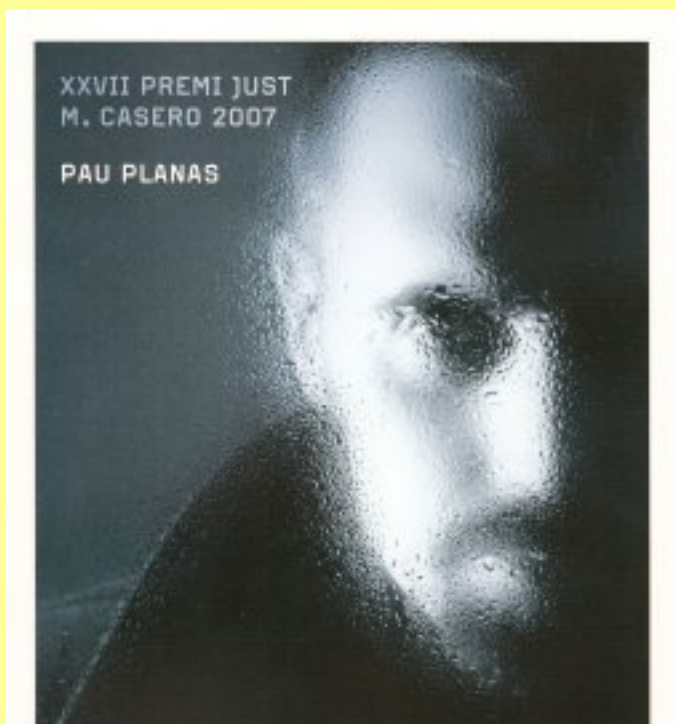
Eloi Puig

La nau

de Pau Planas

"Amsterdam Llibres", Ara Llibres, Badalona, gener 2008.

És ben clar que qualsevol autor és ben lliure de dir que la seva obra és d'un gènere o d'un altre o de cap. Però com que en el cas de la ciència-ficció estem tan escaldats, deixeu-me començar aquesta ressenya amb

unes consideracions al marge.

Quan a la darrerria de l'octubre passat Pau Planas va guanyar el XXVII premi Just M. Casero amb "L'apèndix", els diaris van anunciar que era una obra "que barreja ciència-ficció amb una visió existencialista

del món". Una afirmació si més no curiosa.

Algú diria que Hammet o Izzo o Camilleri barregen gènere policíac amb una visió existencialista del món? La ciència-ficció, de Dick a Ballard, de Clarke a Disch, de Le Guin a Pedrolo, no ha acomboiat sovint una visió ideologitzada del món, i força vegades xopada d'existencialisme?

Ara que l'obra s'ha publicat, amb el títol de *La nau*, en una entrevista, a la pregunta de si es tracta d'un "relat de ciència-ficció com cal?", l'autor responia: "No. Alguns elements són propis de la ciència-ficció, bàsicament l'escenografia, l'ambient. Però n'hi ha de fonamentals que hi manquen, com els més específicament científics. No s'explica com funcionen les coses. En aquest sentit és un relat anticientífic." Una opinió ben respectable, però segons això tampoc no foren del tot escriptors de ciència-ficció autors fonamentals com Bradbury, Brown, Simak o Sturgeon, que ben poques vegades s'han preocupat d'explicar com funciona cap artefacte.

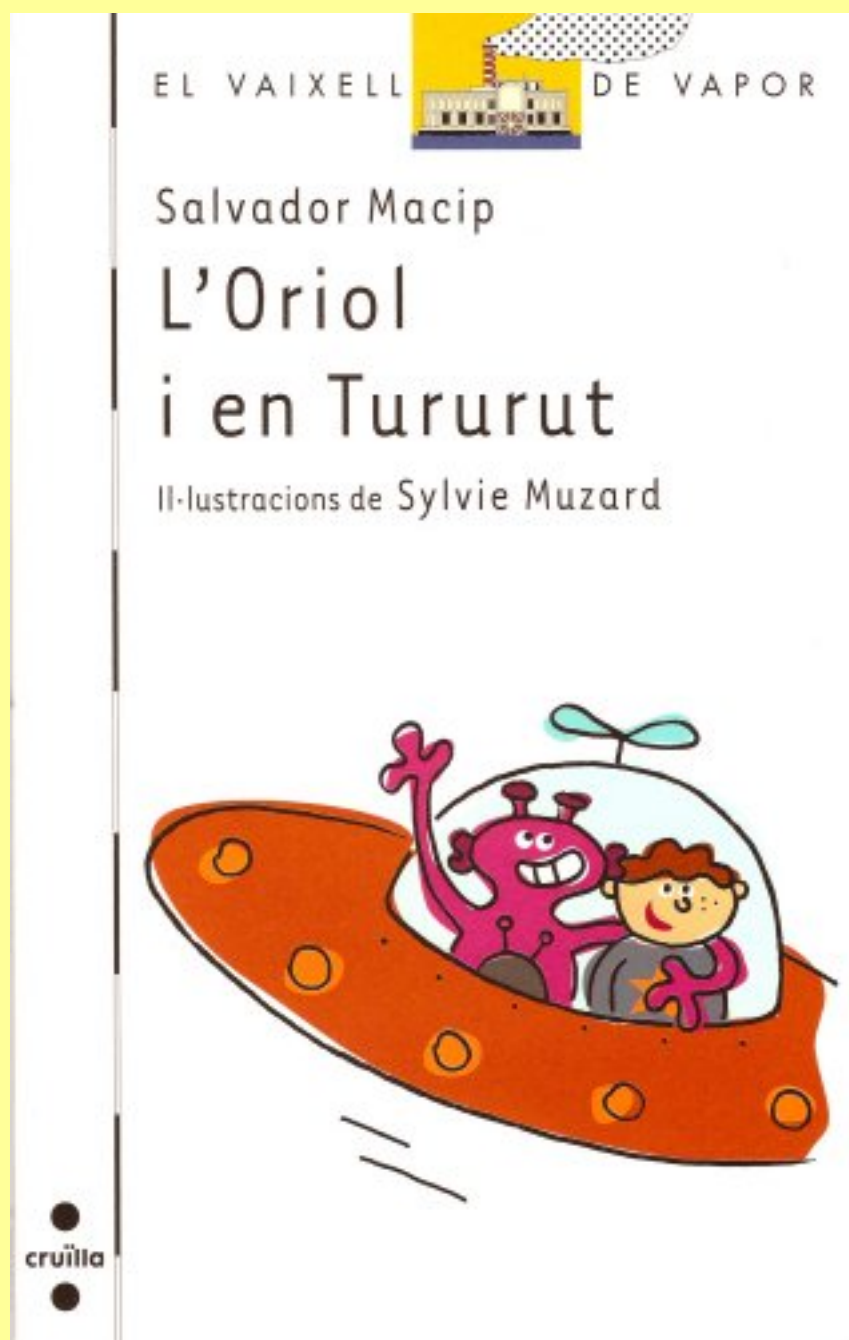
Amb això no voldríem de cap manera fer servir d'ase dels cops Pau Planas, ni menys encara el seu llibre, un interessant relat dins el subgènere del món tancat de les naus espacials que no se sap on van, i que ha donat obres considerables des de la fundacional *Viatge sense final* de Brian Aldiss (1958, el mateix any que *La nave* de Tomás Salvador) passant per *La nau* de Benet i Jornet (1970), obres que tampoc no expliquen com funcionen la majoria de coses dins la nau, ni la nau mateixa.

Obra i autor mereixen tot el respecte. Aquí també trobem el plantejament d'un grup de persones tancades dins una nau que és un món en si mateixa i que ignoren què passa a l'exterior i en quin moment del viatge es troben. Al relat de Planas, els dos-cents nautes han estat reclutats per un procediment de contractació laboral que ha seleccionat els que tenien menys lligams econòmics o afectius, i presumiblement els han embarcat en un viatge de dos anys rumb a un planeta anomenat Xeix. Tot va funcionant d'acord amb el projecte anunciat, les collites se succeeixen dins els àmbits adequats, cadascú fa la seva feina, fins que les coses es comencen a

trasbalsar, de primer respecte a l'exterior i després dins la nau mateixa, i així començarem a veure que les coses no són com semblaven i que qualsevol seguretat pot trontollar.

Llegim-la com el que és, un correcte relat de ciència-ficció, perquè ja sabem que també la ciència-ficció ben sovint no és allò que diuen que és, o més aviat és allò que diuen que no és.

AMJ

L'Oriol i en Tururut

de Salvador Macip

Il·lustracions de Sylvie Muzard

"El vaixell de vapor", 60,
Editorial Cruïlla, Barcelona,
novembre 2007.

És d'agrair que els escriptors de ciència-ficció també s'ocupin dels lectors més menuts, per ajudar-los a introduir-se en el gènere. Més que més si ho fan amb respecte, gràcia, grapa i qualitat. Això és el que ha fet Salvador Macip amb el volum *L'Oriol i en Tururut*, una narració per a primers lectors que, per la complicitat dels expressius dibuixos de Sylvie Muzard, també poden seguir els infants que encara no s'han introduït a la lectura. Només cal que la primera vegada els hàgim explicat la història, i els hàgim advertit que

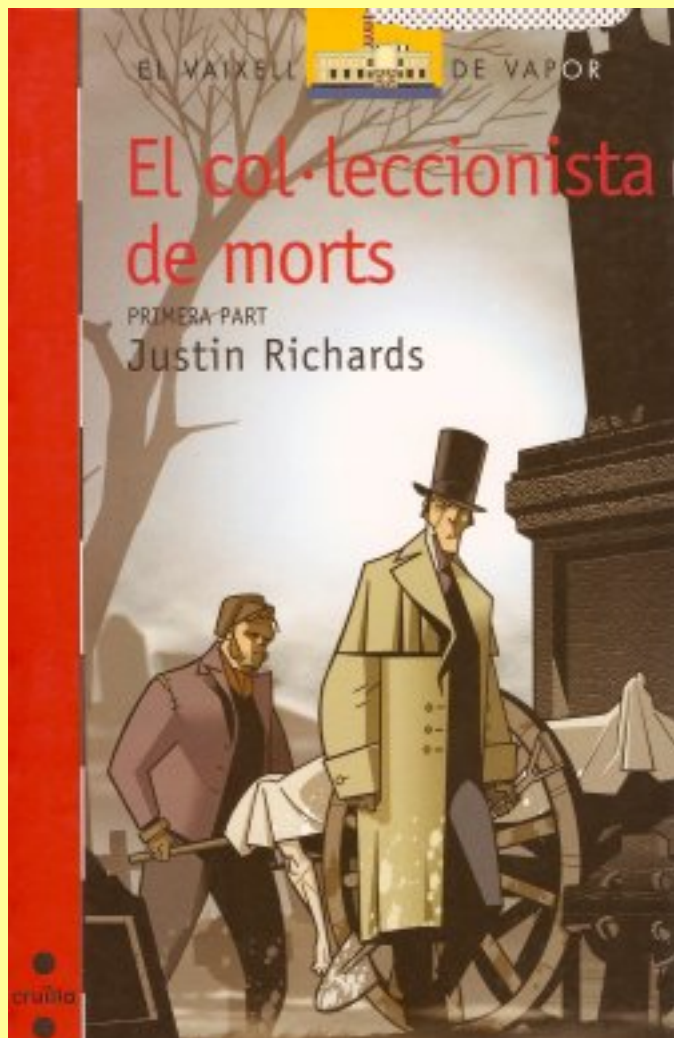
allò que fa en Tururut a la pàgina 28, de menjar-se un llum encès mentre està dins la

banyera, només ho pot fer un extraterrestre.

Salvador Macip, doctor en genètica molecular, durant anys investigador sobre el càncer a Nova York i ara professor universitari a Leicester, Anglaterra, ahora que escriptor i músic i membre fundador de la SCCFF, ha bastit una història senzilla però ben estimulante: la de l'amistat entre un nen terrícol i un extraterrestre, que esvera els grans però és admirat pels menuts i que esdevé un superheroi per la seva generosa valentia. Els contundents dibuixos de Sylvie Muzard i la claredat de l'edició acaben de fer-ne una peça ben atractiva, que també resulta refrescant per als adults.

Salvador Macip i Sylvie Muzard van publicar primer el llibre en francès al Quebec, i allà va anar seguit de dos volums més. Esperem poder-los llegir també aviat en català.

AMJ

El col·leccionista de morts

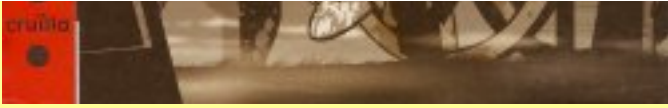
de Justin Richards

Traducció de Lluïsa Moreno

"El vaixell de vapor", 138 i 139,

Editorial Cruïlla, Barcelona, gener 2007.

Fa quinze anys Stephen Baxter amb *Anti-Ice* (1993), una novel·la escrita a la manera de Verne, era un dels iniciadors del corrent que s'ha anomenat Steampunk, que estirant el Cyberpunk de fa vint-i-cinc anys és com dir la ciència-ficció situada a l'època del vapor. El britànic Justin Richards, autor de

novel·les i guionista de sèries televisives de ciència-ficció, amb *El col·leccionista de*

morts ens ofereix una mostra de Steampunk juvenil.

La novel·la, efectivament, situada al Londres de mitjan XIX, recrea l'ambient de Dickens (Eddie Hopkins és un pillet del carrer de vida desgraciada que es dedica a pispar carteres, en un record d'Oliver Twist, i Sir William Protheroe, responsable de la Secció d'Objectes No Classificats del Museu Britànic i membre d'un club selecte, pot fer pensar en el Pickwick Club), amb l'interès per les descobertes paleontològiques del Doyle del *Món perdut*, la reanimació de cadàvers del *Frankenstein* de Mary Shelley, ja al títol l'evocació del *Lladre de cossos* de Stevenson, també si voleu hi podeu trobar ressons de Chesterton i fins i tot del nostre Folch i Torres més aventurer, que seguia tots els precedents vuitcentistes.

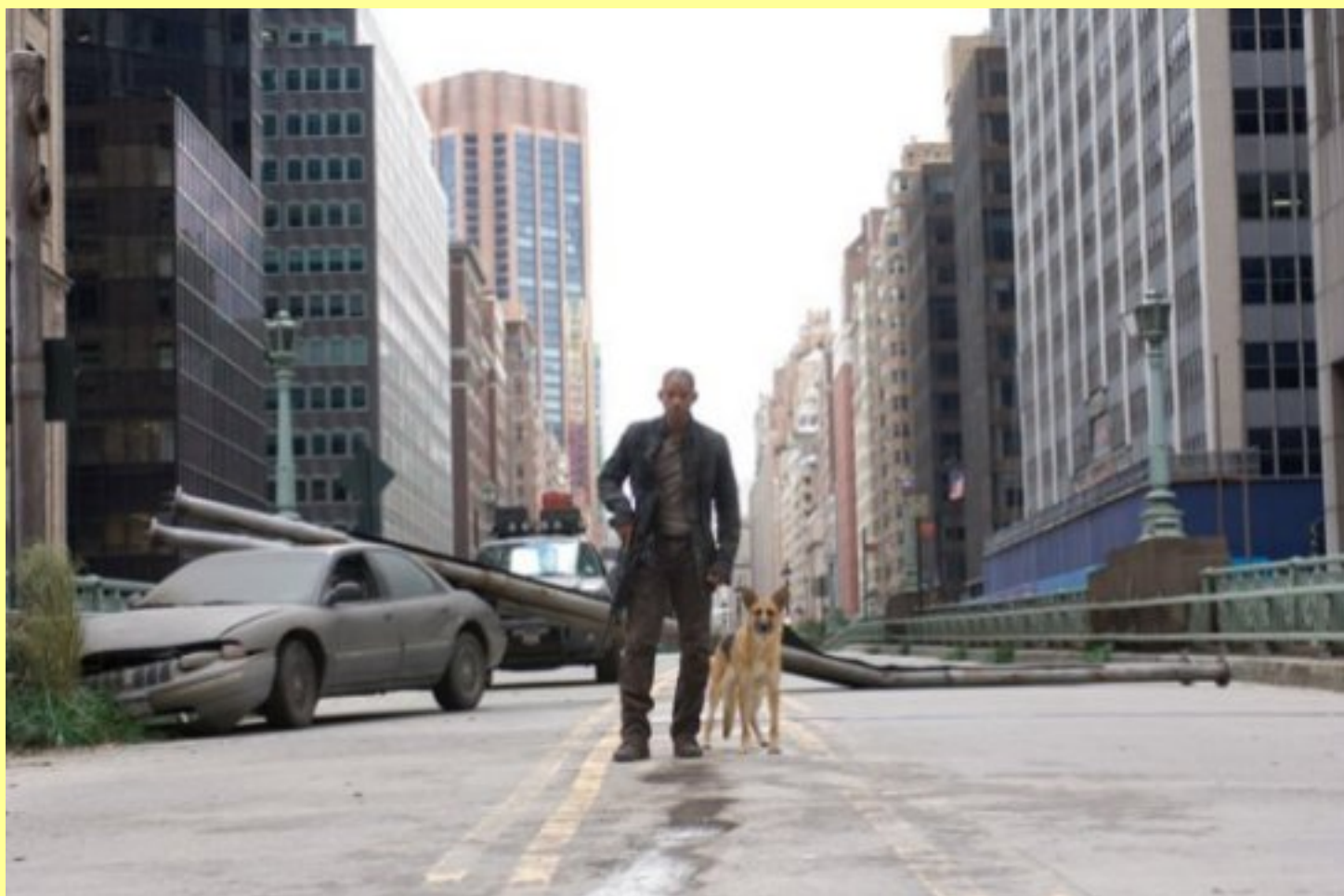
Així, amb una intriga que comença quan un empleat de Museu Britànic que era mort i enterrat es presenta un dia a casa seva i treu el gos a passejar, tenim una novel·la d'acció no sempre conseqüent (quantes vegades es pot trencar un bastó al llarg d'una baralla a garrotades?) però que ofereix tots els elements desitjables en una aventura al boirós Londres victorià: ossos de dinosaure reciclats, morts redivius, autòmats, monstres artificials garantits per "la fiabilitat i la resistència de la tecnologia britànica del vapor i la intel·ligència i la intuïció dels humans", el noi intrèpid i ben plantat i la noia bella i agosarada, el savi venerable que es desdobla en home d'acció i el magnat desmesurat que vol governar el món.

L'edició catalana és presentada en dos volums que sumen unes quatre-centes planes, les il·lustracions de Ramon Rosanas són ben trobades i la traducció és prou correcta i adequada.

AMJ

CINEMA

Sóc llegendada

El film de Francis Lawrence *Sóc llegendada* (2007), potser per la imprudència d'haver pres el mateix títol de la novel·la en què s'ha basat, la magnífica *Sóc llegendada* de Richard Matheson (1954), ha tornat a suscitar el constant debat sobre literatura i cinema, una relació ben enriquidora. S'ha tornat a explicar el vell acudit de les dues rates, la que rosegava el rotlle de pel·lícula i quan l'altra li pregunta si és bo la rosegadora respon "em va agradar més el llibre", i s'han comparat aspectes no comparables. De tota manera, al final del film surten unes lletres ben grosses que diuen "Basada en *Sóc llegendada* de Richard Matheson".

Efectivament, Lawrence i els seus guionistes han agafat la història de Matheson i no l'han adaptada, sinó que l'han capgirada per al seu film. Podem recordar que la novel·la explica que el gener de 1976, després d'una guerra total que se suposa que els seus han guanyat, comença la invasió dels vampirs, els morts redivius, i també se'n contaminen els vius, que esdevenen no-morts. Robert Neville és l'últim home que lluita contra la plaga dels vampirs, científicament i contundentment. En Neville

viu envoltat de la llegenda dels vampirs, amb totes les característiques: els espanten els alls, les creus, i se'ls extermina clavant-los una estaca. I a això es dedica. De dia va per les cases de la ciutat, sorprèn vampirs dormint i els clava l'estaca al cor. S'ha tornat un exterminador de vampirs en un món de terror. Però els contaminats creen una nova societat, eliminen els vampirs morts i han d'eliminar en Neville, l'únic horror diürn que terroritza una societat nocturna: ell és la llegenda terrorífica.

Al film, una doctora ha fet mutar el virus del xarampió i n'ha fet un remei contra el càncer. El virus s'inocula multitudinàriament, al principi es mostra eficaç, però després tots els que n'han estat tractats comencen a experimentar uns símptomes semblants als de la ràbia. Cal evacuar de la ciutat els que resten sans, i Nova York queda ens mans dels rabiosos, que degeneren fins a una mena de vampirs nocturns caníbals i bestialitzats. Robert Neville, militar i científic, és el darrer humà normal que resta a la ciutat, acompanyat només d'una gossa, acorralat pels mutants. A diferència del Neville de la novel·la, ell no és un exterminador, si captura vampirs és per experimentar-hi el possible antídote que els ha de guarir, i si en mata és per defensar-se. I els mutants rabiosos no són la nova societat de la novel·la, sinó uns éssers irracionals més organisme col·lectiu que societat gregària: si arriben a alguna iniciativa racional és a copiar el parany que en Neville ha utilitzat. I quan finalment en Neville esdevindrà llegenda, no és com a paradigma del terror, sinó perquè amb la seva abnegació científica salva la humanitat i redimeix la ciència de l'error inicial.

En un temps de desconfiança generalitzada contra la ciència i qualsevol de les seves aplicacions (ja sabem que la ciència pura ben aviat esdevé aplicada i tot seguit tecnologia), sigui agricultura transgènica, enginyeria biològica o alta tensió, és d'agrair un element de reflexió com el que aporta aquest film: la ciència comet errors, però la ciència és també l'esmena i la solució.

Divagar sobre l'argument no és dir res de la sensació de solitud, del recital interpretatiu de Will Smith, de la rítmica alternança de mostració lineal i salts enrere, i fins de l'efectivitat com a film d'ensurts que sovint et fa botar de la cadira. Tot això s'ha de veure al film i no ho supleixen les paraules.

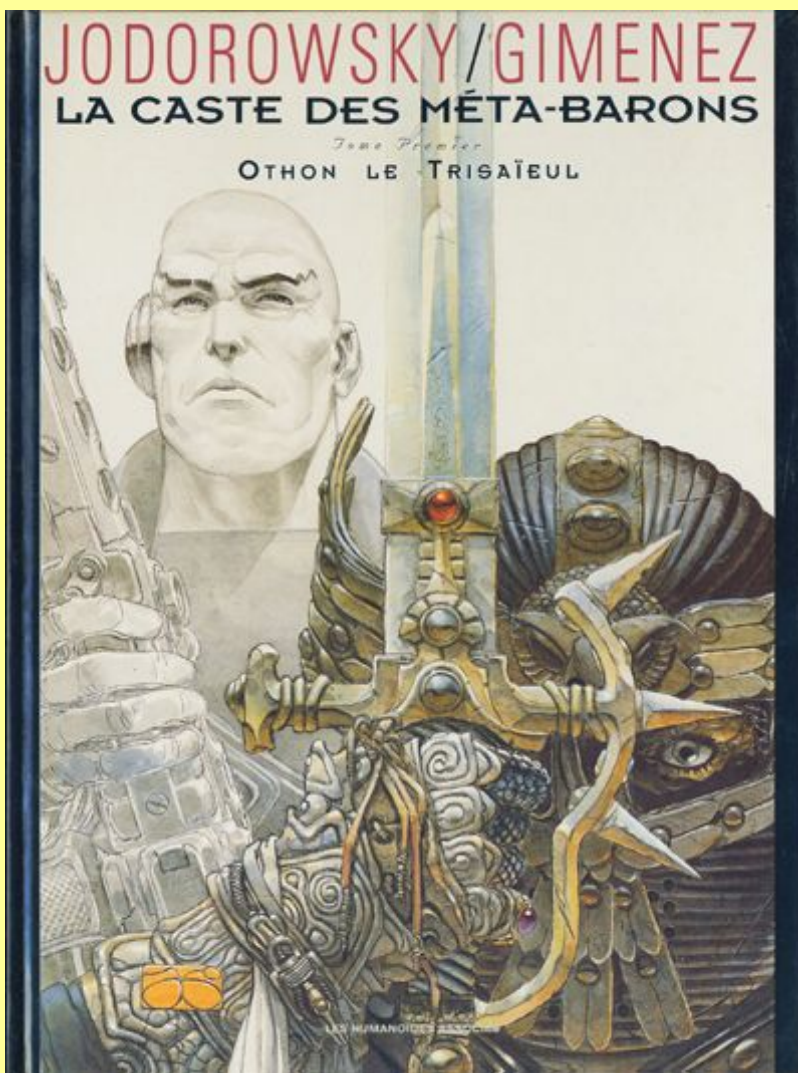
***Sóc llegenda* de Richard Matheson o *Sóc llegenda* de Francis Lawrence? Doncs *Sóc llegenda* de Richard Matheson i *Sóc llegenda* de Francis Lawrence! Per què hem de**

renunciar a res?

AMJ

CÒMIC

Una nissaga del futur

Els afeccionats al còmic de ciència-ficció no podem fer menys que aplaudir la sortida de *La Nissaga dels Metabarons*, versió catalana de Glénat de la sèrie publicada originalment en francès escrita per l'escriptor, filòsof, actor i director cinematogràfic xilè Alejandro Jodorowsky i dibuixada per l'argentí Juan Jiménez. El problema és que aquesta sèrie fa temps que és al mercat en llengua castellana (el primer volum ja va ser publicat per Ediciones B l'any 1993 i per Norma Editorial l'any 1998) i, per tant, només l'adquiriran en versió catalana aquells que per alguna raó inexplicable els hagués passat per alt la sortida d'alguna de les edicions

anteriors, aquells altres que, sigui

per raons lingüístiques sigui per raons ideològiques, compren tot allò mitjanament bo que surt publicat en la nostra llengua o, finalment, per aquells altres apassionats seguidors de la saga que volen tenir com més versions millor. És el problema etern.

Si una editorial ha d'acabar publicant el que sigui en català, per quina raó no ho fa des d'un bon començament? Fer-ho d'una altra manera és afavorir unes estadístiques que atorgaran poques vendes a les versions catalanes i, com a

conseqüència, trauran les ganes de repetir l'experiència als mateixos editors o a d'altres.

La Nissaga dels Metabarons és una sèrie que divideix apassionadament els afeccionats. Molts consideren aquest treball com l'obra mestra del cyberpunk, una obra a posseir de manera indispensable tant pels excel·lents dibuixos com per la qualitat dels textos, farcits de citacions i referències literàries. Hi ha qui ha arribat a afirmar que és una sèrie que s'ha de llegir amb veneració i en un entorn de religions silenci.

D'altres, però, no troben justificable la violència, per a ells gratuïta, que comporta narrar la història d'una família de guerrers que destinen la seva vida només a aquesta tasca. També hi ha qui ha escrit que es tracta d'una sèrie indigesta i d'una absoluta nul·litat. Continuant amb l'afirmació que el suposat mèrit del Jodorowsky en guions anteriors -es refereix a la sèrie de l'Incal- era en realitat obra del dibuixant Jean Giraud.

De fet aquesta divisió d'opinions és lògica, pel que fa als guions, si tenim en compte que Jodorowsky ha format part d'un corrent literari creador, conjuntament amb Roland Topor i Fernando Arrabal, del Grupo Pánico i ha omplert la seva obra de referències que, almenys per a una cultura europea, poden semblar una mica estranyes: la màgia, les pràctiques dels xamans, el tarot, l'esoterisme i el surrealisme, tot amb la finalitat de provocar catarsis guaridores als lectors o espectadors.

He de confessar que no em situo pas entre els grans admiradors de la sèrie. No m'interessen pas gaire uns guions que trobo grandiloqüents i pretensiosos, però tampoc no em declaro admirador d'un Jiménez que demostra ser un bon dibuixant però un regular planificador de les pàgines, resoltes sovint amb poques vinyetes, poc muntatge i molts textos que expliquen allò mateix que veiem. En el bloc de la SCCFF, en Sebastià Roig explica breument de què tracta i d'on prové aquesta saga, cosa que m'estalvia repetir-ho aquí. Només començar, però, ja hem d'assumir que per a ser un metabaró (el nom ja em toca els dallonses) s'ha d'estar disposat a matar el fill i no s'ha de tenir cap mena d'inconvenient de travessar un nadó amb l'espasa. I també aprenem que per a ser un guerrer no es pot tenir ansietat, ni confusió, ni temor. I, per tant, encara que puguem salvar el nostre pare, s'ha d'acceptar sacrificar-lo per demostrar fermesa davant el dolor i l'adversitat. És clar que sempre ho podem justificar amb l'excusa que salvar-lo posaria al descobert un secret

zelosament guardat que destruiria la pau de la galàxia. És sorprenent que un secret d'aquesta dimensió hagi anat a parar a mans d'uns eixelebrats que pensen que un guerrer valerós ha de combatre "fanàticament fins a la mort" perquè només així realitza el seu destí. Per als metabarons ser un gran guerrer -jo més aviat parlaria d'assassí- és quelcom més important que ser honest. I per suposat la virtut més important no és pas la pietat, sinó la crueltat. A mi, aquestes filosofies em recorden massa els fonaments d'algun règim que va passar mitja població europea a sang i foc. Per més que vinguin proposades per autors amb ideologies suposadament als antípodes d'aquelles.

Per quina raó la saga dels Metabarons s'ha convertit en una sèrie de culte només pot explicar-se per la irracionalitat del món en què ens ha tocat viure.

TS

OPINIÓ

Per què els *fans* no llegeixen BD's?

Hi ha afeccionats a la ciència-ficció exclusivament cinematogràfica. No es perden cap pel·lícula que tracti del tema. Sovint, però, aquests mateixos afeccionats no llegeixen mai cap novel·la de ciència-ficció. Potser la mateixa essència de la CF comporta recrear uns mons i uns temps en què unes imatges ens aporten més coses que un seguit de paraules, de vegades, de difícil comprensió.

Afortunadament no tots els afeccionats són d'aquest tipus i la majoria pertanyen a la categoria de devoradors

de llibres. Sovint, també, aquests es queixen de les adaptacions cinematogràfiques, més pobres en continguts, que els seus originals

literaris.

Podem afegir-hi un tercer grup absolutament, i incomprensiblement, minoritari: el dels lectors de còmics. Minoritari, perquè està format, en gran part, per adolescents que cerquen unes aventures més dinàmiques i violentes del que és habitual en el gènere.

La majoria dels còmics que hem llegit i podem llegir aquí procedeixen de les indústries nord-americanes, que treballen amb els paràmetres habituals en aquell país. És a dir, procurar que els seus còmics puguin ser llegits per tothom i no ficar-se en cap mena de problemes -polítics, religiosos, ètics- que pugin donar lloc a ser rebutjats per part dels possibles consumidors. Per això, la majoria acostumen a tenir un nivell intel·lectual que no els fa gaire adequats a gent adulta.

Els còmics, però, no solament són els còmics americans. A la resta d'Europa, la paraula "còmics" es reserva exclusivament a aquells. Els de producció francobelga, la majoria, són anomenats "BD (bandes dessinées)" i els que es feien dins l'àmbit lingüístic castellà, "historietas", reservant-se el mot "tebeos" només per als editats a l'Estat espanyol.

A diferència dels americans, els arguments europeus estan molt més pensats per a adults. I, malgrat tot, almenys aquí, són ignorats i fins i tot menyspreats pels habituals lectors de CF amb un absolut desconeixement del que estan jutjant.

Vull suposar que vostè, que llegeix aquest butlletí, és un afeccionat que té un nivell més exigent del normal. Perquè no es limita a llegir els grans *best-sellers* que llegeix tothom, sinó que busca una informació que sovint no es troba en els grans mitjans de comunicació.

Però fem una prova. Respongui, sincerament, quantes d'aquestes col·leccions de CF coneix: "Aldebaran", "Aquablue", "Beatífica Blues", "La survivante", "Le cycle de Cyann", "Le Vagabond des Limbes", "Les eaux de Mortelune", "Les naufragés du temps", "Les Pionniers de l'Esperance" i "Valerian". N'he posat només deu, totes de

les millors, per facilitar el recompte. Si vostè ha respost que en coneix i llegeix quatre, vol dir que forma part del grup que en coneix el 40%. M'atreveixo a assegurar que ni el 10% dels lectors d'aquest butlletí arriba a aquesta categoria del 40%.

Tampoc no hauria estat gaire bona la resposta si els còmics proposats haguessin estat clàssics espanyols -"Clarke & Kubrick", "Dani Futuro", "El Mundo Futuro", "El prisionero de las estrellas", "Hom", "Hombre", "Los Robinsones de la Tierra"-, sud-americans -"El Eternauta", "Mort Cinder"- o, fins i tot, alguns d'anglesos com "Jeff Hawke" i "Watchmen".

I els puc assegurar que tots, en major a o menor manera, poden ser perfectament llegits per gent adulta sense haver-se'n d'averkonyir.

El resultat hauria estat molt diferent si hagués preguntat per "Batman", "Flash Gordon", "The Fantastic Four" i d'altres dels incomptables superherois de Marvel i DC.

Potser els lectors de CF tenim un problema, no?

Toni Segarra

RELAT

Taüt

Sense adonar-nos-en, tots tenim els ulls fits en la bola del sol que va cap l'ocàs. L'autopista s'ha buidat fa estona, només el nostre autocar senyoreja l'asfalt. El conductor pitjà l'accelerador a fons. Estic segura que passem de cent vuitanta quilòmetres per hora. Deixem enrere els camps d'hivern, arbres sense fulles, turons de pins escadussers.

Tot d'una el conductor s'adona de l'angoixa que s'ha apoderat dels viatgers i llavors connecta el micro i diu:

-Arribarem a temps!

Ell no en té la culpa, de les retencions a la sortida de la ciutat, ni tampoc de l'embús provocat pel peatge. Han canviat moltes coses en poc temps, però no la rapinya dels peatges.

El conductor, un home experimentat, amb els cabells grisos, potser prop de la jubilació, ha complert la seva promesa, i arribem en vint minuts a l'àrea de descans. Encara queden deu minuts de llum, potser un quart, en aquesta època de l'any les tardes s'allarguen. Ja ho deia la meva àvia: per Nadal, un pas de pardal; per sant Esteve, un pas de llebre.

Ens amunteguem delerosos als ascensors, ningú no vol quedar l'últim. Per ponent la llum del sol és només una ratlleta vermellosa i una claror tènue al cel.

Ens enfonsem sota terra. Aquest és un hotel-llit d'última generació, confortable. Ha substituït l'antic soterrani construït amb presses massa prop de la superfície, on no hi havia habitacions privades, on tothom s'amuntegava en una gran sala, sense privacitat possible. Introdueixo la visa a la ranura i s'obre la porta de l'habitació individual i m'il·lumina una llum tènue. M'afanyo, perquè em queda poc temps, d'aquí a cinc minuts s'apagaran els llums, com recorda l'avís del capçal del llit. Rentar-se les dents a les fosques és molt desagradable, ho sé per experiència.

S'apaga el llum i, a les palpentes, m'atanso al llit. Sota el coixí trobo el pijama, la llarga pràctica de desvestir-me i posar-me el pijama a les fosques fa la tasca relativament senzilla. Un camal i l'altre, la part de dalt sense botons, baldera, talla única, és clar. I jo sóc més aviat menuda i els pijames són de mida estàndard.

Davant del llit parpelleja un instant la paraula silenci i sé que ha arribat l'hora. Em colgo entre els llençols i fins i tot em tapo el cap.

No tinc són. Em vénen flaixos de tants i tants vespres i nits gaudits en llibertat. Passejar a cavall al capaltard, prendre un refresc mirant el reflex de la lluna al mar, sortir del teatre i caminar Rambla amunt... M'agradaria escoltar música, llegir, però és impossible, no es permet cap aparell electrònic, cap llum per minsa que sigui. Això i estar sepultat sota terra com talps esporuguits és l'única cosa que ens garanteix seguir amb vida. Quan cau la nit els senyors de la foscor es fan els amos del món.

Quant de temps per a pensar! Això farà millors o pitjors els que quedem, els que hem assegurat la nostra supervivència? Els privilegiats del primer món, Europa, Amèrica del Nord, Austràlia, la Xina... Els privilegiats ens tornarem millors o continuarem l'espiral de despropòsits en què s'havia convertit la nostra societat? N'hi ha que ho miren positivament, el cataclisme ha significat la fi de l'amenaça del món àrab, ja no queden terroristes, ni pobres... Tots són morts. S'han solucionat de soca-rel una multitud de conflictes. Stop, final per la via ràpida.

Tenir més temps per a rumiar ens farà millors? Ens farà millors a tots plegats? M'imagino els magnats, els polítics, els artistes, els científics, paralizats quinze o setze hores dins la foscor, hores de solitud, lliurats als seus propis fantasmes. Què en sortirà?

Ni fer l'amor no és possible quan rondan els senyors de la nit. Potser la immobilitat no és necessària per a allunyar-los, però és la manera més segura per a no ser detectat.

Han tornat les pors de l'home medieval, les pors de l'home primitiu que temia la foscor. Quan el món era un lloc tenebrós, orfe de llum, ple de boscos i de natura agresta. Quan vistes a vol d'ocell les nits eren impenetrables, denses com la tinta. Com ara...

Ningú no s'ho explica. De teories, n'hi ha a dojo, teories sense confirmar: Que si es tracta d'invasors de l'espai, que si és alguna estranya mutació produïda per vés a

saber quin virus estrany. Tampoc no es pot descartar algun experiment militar, o l'efecte secundari no desitjat d'un producte de les multinacionals farmacèutiques. Ningú no ho sap. I, si n'hi ha que ho saben, callen. El fet és que quan es fa fosc l'únic remei per a sobreviure a la nit és amagar-se sota terra en silenci i quedar-se quiet fins que arriba el nou dia.

Ens hem convertit en una mena de vampirs a l'inrevés. De nit ens hem de ficar al taüt.

Montserrat Galícia

Recordeu que el número 10, corresponent a maig-juny, estarà a la xarxa a començament de maig.